

Er waren van dit principieel getuigenis al dertienduizend exemplaren in omloop toen de verkoop begin september op persoonlijke last van *General-konnuissar* Schmidt verboden werd. Begin oktober werd Eykman met de tweede groep Indische gijzelaars naar Buchenwald gevoerd. Later werd hij, ernstig ziek, uit de gijzeling ontslagen; hij overleed in januari '45 in Amsterdam.

Het anti-revolutionair réveil

In hun afwijzing van de Unie waren Eykman en Vorrink één geweest, maar Vorrink kreeg daarbij toch niet de gehele SDAP mee. Drees meende begin augustus dat 'het élan waarmee een groot deel van de bevolking zich achter de Unie heeft geschaard, op zeer sympathieke motieven' berustte – desondanks wilde hij niet tot aansluiting adviseren: 'de kans op het inslaan van een verkeerde weg is te groot.'¹ Zijn twijfels werden in de weken die volgden, sterker maar het partijbestuur kwam niet tot een duidelijk advies pro of contra. Grote groepen SDAP'ers, beroofd van de mogelijkheid om in hun eigen partij enige activiteit te ontplooien, sloten zich bij de Unie aan; in Amsterdam werd de ontslagen chef van het documentatiebureau van het NVV, J. G. Suurhoff, leider van het Uniewerk.

Het hoofdbestuur van de Vrijzinnig-Democratische Bond maakte begin augustus bekend dat het het lidmaatschap van de VDB verenigbaar achtte met dat van de Unie; vooral bondsvoorzitter Slingenberg stond sympathiek tegenover de nieuwe beweging.

De Liberale Staatspartij nam een geheel ander standpunt in. In een hoofdartikel in *Het Liberale Weekblad* ried Telders tot 'afwachten en voorlopige onthouding'² en deze positiebepaling werd twee weken later door het dagelijks bestuur onderschreven. Met uitzondering van de afgevaardigde van de kieskring Groningen verklaarde ook het hoofdbestuur zich accoord. Wij hebben niettemin de indruk dat er in de partij tamelijk velen waren die zich ondanks die adviezen bij de Unie aansloten.

Hetzelfde verschijnsel deed zich bij de christelijk-historischen voor. Tilanus, voorzitter en parlementair leider van de Christelijk-Historische Unie, deed eind juli aan het partijkader weten dat hij de Nederlandse Unie

¹ Brief, 5 aug. 1940, van W. Drees aan J. A. Berger (Archief-Drees, II, 1940-1945).

² *Het Liberale Weekblad*, 2 aug. 1940.